3 ـ رەتكى ورتالىقتىڭ شىنجياڭ قۇرۇلتاي جوڭىندەگى اڭگىمە ئاماجلىسىنىڭ رۇھىغا ئۈيغۇنلاشتۇرۇش، دايەكتىلەندىرىلىك جاڭا داۋىردەگى جۇڭگودىكى سوتسىيالىستىك شىنجياڭ قۇرۇلۇشىغا قۇلشىنىق

شىنجياڭ ۋىيغۇر ئاۋتونومىيالىق رايونى بەيجىڭدە شىنجياڭغا ساياتىن ماسەلە جوننىدە 6 ـ رەتكى اقپار جاريالاۋ ئاماجلىسىن اشتى

شىنجياڭ رياسىز دا بۇكۆپەسىز، وسەك ـ ايالڭ تويتارىسىز ـ اق توزىپ جوعالادى

انار بۇلت/شىنجياڭ گازەتىنىڭ ئەتىلشىسى **جىلك جو 3 ـ ايدىڭ 29 ـ كۈنى بەيجىڭنەن حابار ـ** لايدى. 3 ـ ايدىڭ 29 ـ كۈنى شىنجياڭ ۋىيغۇر ئاۋتونومىيالى رايوندىق حالىق ۋەكىلەتى سىرتقى دىستەر مىنىسترلىگىندە شىنجياڭغا ساياتىن ماسەلە جوننىدە 6 ـ رەتكى اقپار جاريالاۋ ئاماجلىسىن وتكىزدى.

وتكەن ايتادا ھەۋروپا وداعى، انگلىيا، كانادا جەكە ـ جەكە ايتىلمىس "شىنجياڭنىڭ ادامدىق ۋەقەعى" ماسەلەسىن جەلەۋ ھەتپ، جۇڭگوعا جازالاۋ جۇرگىزىپ، حالقارانىڭ نازارىن ئاۋداردى جانە جۇڭگو حالقىنىڭ كەڭ قوزعادى. 3 ـ ايدىڭ 29 ـ كۈنى سىرتقى دىستەر مىنىسترلىگى شىنجياڭ ۋىيغۇر ئاۋتونومىيالى رايونىمەن بىرگە شىنجياڭ ماسەلەسى جوننىدە ارناۋلى اقپار جاريالاۋ ئاماجلىسىن وتكىزىپ، جۇڭگو ـ شەتەل اقپارات قۇرالدارىنىڭ ئۇس ـ كۇيىسى ارقىلى دۇنيە ئۇجۇزى حالقارانىڭ شىنجياڭغا قاتىستى ماسەلەدەگى شىندىقتىڭ جاي ـ جاپسارىن ۋەعنۇنا مۇھەكىندىك جاساۋدى ئۇمت ەتتى.

اقپار جاريالاۋ ئاماجلىسى شىنجياڭ ۋىيغۇر ئاۋتونومىيالى رايوندىق حالىق ۋەكىلەتىنىڭ مالىمدەمەشىسى شۇي گۇيشياڭدى، ئەلىجان انايات جانە داشۋە پروفەسسورلارىن، بۇقارا ۋاكىلدەرىن، ئەدىي قايراتكەرلەردى، وقۋ بىترگەن وقۋشىلاردىڭ ۋاكىلدەرىن ۋسىنىس ەتپ، ئتۇيىندى تۇردە شىنجياڭداعى ادامدىق ۋەقىق قامتاماسىزدىعى، شىنجياڭنىڭ ماقتا ماسەلەسى، از ۋلتتار مادەنيەتى، ئەدىي سەنىم ەركىندىگى، ەڭبەكپەن جۇمىستاندىرۋ سياقتى جاقتارداعى جاعدايلار جوننىدە تانىستىرۋ جاسادى ئارى تىلشىلەردىڭ سۇراۋىنا جاۋاپ بەردى.

شۇي گۇيشياڭ مىنالاردى ئبىلدىردى: شىنجياڭنىڭ جۇرگەن جولى ومىردەگى دۇرىس جول، ىستەگەن ىستەرى رياسىز دا بۇكپەسىز، ورىندەدى، بارلىعى شىنجياڭداعى ئار ۋلت حالقىنىڭ باقتىن كوزدەۋ. وسى جىلداردان بەرى شىنجياڭنىڭ ەكونوميكاسىندا، قوعامىندا وراسان زور دامۋ بولىپ، ادامدىق ۋەقىق ىستەرى كورنەكتى تابىستارعا قول جەتكىزدى. 2014 ـ جىلدان 2019 ـ جىلعا دەيىن شىنجياڭنىڭ وڭىرلىك ئوندىرىس جالپى ئونىم قۇنى 919 ميلليارد 590 ميلليون يۇاننان ئبر تريلليون 359 ميلليارد 710 ميلليون يۇاننا ارتىپ، جىلىنا ورتا ەسەپپەن 7.2% ارتتى. اۋىل ـ قىستاقتاعى قازىرگى ولشەمدەگى 3 ميلليون 64 مىڭ 900 كەدەي حالىق تۇگەلدەي كەدەيلىكتەن ارىلىپ، 3666 كەدەي قىستاق تۇگەلدەي كەدەيلىك تىزىمىنەن شىعارىلىپ، 35 كەدەي اۋدانىنىڭ كەدەيلىك قالپاعى تۇگەلدەي النىپ، مىڭ جىلدىق مۇلدەم كەدەيلىك ماسەلەسى تاريحي سيپاتتى شەشىم تاپتى. شىنجياڭدا ادامدارىدىڭ ورتاشا عۇمرى جاڭا جۇڭگو قۇرىلعان باستاپقى كەزدەگى 30 جاستان قازىرگى 72 جاسقا جوعارىلاپ، ۋيغۇر ۇلتىنىڭ جان سانى 40 جىلدىڭ الدىندا 5 ميلليون 550 نەشە مىڭنان 12 ميلليوننان استامعا كوبەيىپ، ئار ۋلت حالقى جۇڭگونىڭ نەگىزگى زاڭعى مەن زاڭدارى بەرگەن ئتۇرلى ۋقىقتاردان زاڭ بويىنشا يگىلىكتەندى. تەرەڭ "ادامگەرشىلىك" پەن "ادىلەتتىلىك" قاماتىلعان بۇل ۋستانىم، شارا، جەتسىتكەر، ادامزات قوعامىنىڭ ورتاق قۇن تالپىنىسىنا ۋىلەسەدى. ال ەۋروپا وداعى، امەريكا، انگلىيا، كانادا داعى كەيبىر جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ مۇنىڭ بارلىعىن "ئناسىل جويۇ"، "ادامزاتقا قارسى قىلمىس"، "ادامدىق ۋقىققا قول سۇعۇ" دەپ جالا جابۋدى بارىپ تۇرعان كوپە ـ كورنەۋ وتىرىك ايتۇ.

"ئبىز تالاي رەت اشىق تۇسىندىردىك، شىنجياڭعا ساياتىن ماسەلە استە ادامدىق ۋقىق، ۋلت، ئدىن ماسەلەسى ەمەس، قايتا زورلىقتى كۇش لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋ، ۇشقارىلىقتى الاستاۋ جانە بولشەكتەۋشىلىككە قارسى تۇرۋ ماسەلەسى". ئىلىجان انايات مىنالاردى ئبىلدىردى: دۇنيە جۇزىندە تالاي مەملەكەتتەر بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۋيەمى ادامدىق ۋقىق القالار كەڭەسىنىڭ ئتوراعاسىنا جانە ادامدىق ۋقىق جوعارى دارەجەلى ارناۋلى قىزمەتكەرلەرىنە بىرلەسپ حات جازۋ، كوپتەگەن، كوپ جاقتى ورىندارىدا بىرگە ئسوز سويلەۋ سياقتى تاسىلدەر ارقىلى شىنجياڭنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋ جانە ۇشقارىلىقتى الاستاۋ، ازاماتتاردىڭ ئدىي سەنىم ەركىندىگىن قامتاماسىز ەتۋ، ەكونوميكالىق دامۋدى جەبەۋ، حالىق تۇرمىسىن جاقسارتۋ سياقتى جاقتاردىڭ تابىستارىن جوعارى باعالادى. بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۋيىمى ادامدىق ۋقىق القالار كەڭەسىنىڭ 46 ـ كەزەكتى ماجلىسىندە، 80نەن استام مەملەكەت بىرگە نەمەسە جەكە ئسوز سويلەۋ فورماسىمەن جۇڭگونىڭ شىنجياڭعا ساياتىن ماسەلەدەگى ورىندى تۇرعىسىن قوستادى جانە قولدادى. ەۋروپا وداعى، امەريكا، انگلىيا، كانادا داعى كەيبىر جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ كوڭىل ئبولىپ وتىرعانى استە "ادامدىق ۋقىق" ەمەس، شىندىق ەمەس، قايتا "ادامدىق ۋقىقتى" جەلەۋ ەتىپ، ساياسي وينىپ، جاساندى تۇردە ايتىلمىس "ئناسىل جويۇ" ماسەلەسىن جاساپ شعىپ، شىنجياڭنىڭ حاۋىپسىزدىگىن، ورنىقتىلعىن بۇلدىرۋگە، جۇڭگونىڭ دامۇىنا، زورايۋىنا بوگەت بولۋعا ۇرىنۋ بولىپ تابىلادى.

پاكىستان بىرلەسكەن اقپارات اگەنتتىگىنىڭ ئتىلشىسى بىلاي دەپ سۇراۋ قويدى: جۇڭگو ۋكەمەتى مەن اۋتونومىيالى رايوندىق ۋكەمەتتىڭ قۇلشىنۇندا، شىنجياڭ لاڭكەستىككەن جانە تاقىر كەدەيلىكتەن قۇتىلدى، امەريكا قاتارلى ەلدەر نەلىكتەن سوندا دا جۇڭگونىڭ شىنجياڭىن سىنداپ وتىر؟ بۇعان، شۇي گۇيشياڭ بىلاي دەدى: مۇنداعى سەبەپ، بۇرىن شىنجياڭدا زورلىقتى كۇش لاڭكەستىككە ئجىي تۇىلۋ جاعدايى ولاردىڭ كوڭىلىندەگى "ەڭ كورىكتى كورىنىس جەلىسى" بولاتىن. قازىر شىنجياڭدا ورنىقتىلىق، گۇلدەنۇ جۇزەگە اسىپ، حالىقتىڭ تۇرمىسى تىنىش، بەرەكەلى بولىپ، امەريكادا ئىعى، باتىس جاقتاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەر پاسىق ماقساتىنا جەتە الماعاندىقتان، بۇعان توتەنشە دەگىرسىزدەندى دە، سونىمەن امالسىز تاۋىپ شىنجياڭدى جازعىرىپ، وتىرىكتى شىمىرىكپەستەن سوقتى. مۇنداي قارا نيەت پسيحولوگيا بىزگە ايدان انىق، شىنجياڭنىڭ ىستەگەن ىستەرىنە جازعىراتىندداي ەشتەڭە جوق، امالىيات تا ونىڭ تابىستى ەكەندىگىن دالەلدەدى، ولاردىڭ مۇنىسىنا ئبىز كونە قويمايمىز. ئبىز بەرىك سەنىممەن جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شىنجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسى بويىنشا، بۇكپەسىز كۇيدە، مىزعماستان ئار ۋلت بۇقاراسى ئۇشىن جاقسى ئس تىندىرىپ، حالىق بۇقاراسىنىڭ ئتۇستى دە جاقسى تۇرمىس وتكىزۋىنە مۇمكىندىك جاسايمىز. بۇل امەريكادا ئىعى، باتىس جاقتاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ جالا جابۋىنا، وسەك ـ ايالڭ تاراتۋىنا بەرگەن ەڭ جاقسى جاۋاپ.

رەيتەر اگەنتتىگى، پاكىستان بىرلەسكەن اقپارات اگەنتتىگى، جيجي اقپارات اگەنتتىگى، بلۇمبەرگ اگەنتتىگى سياقتى شەتەل اقپارات قۇرالدارى، سوندداي ـ اق حالىق گازەتى، شىنحۋا اگەنتتىگى، ورتالىق رادیو ـ تەلەۋيزيا باس ستانسياسى، جۇڭگو گازەتى، جۇڭگو اقپارات اگەنتتىگى، جەر شارى ۋاقىت گازەتى سياقتى كوپتەگەن ەل ىشىندەگى اقپارات قۇرالدارى اقپار جاريالاۋ ماجلىسىنە قاتىناستى.

تالەت قاسىم:

"ماقتا وتباسىمىزدى باقتىنى تۇرمىسقا كەنەلتتى"

وكتۇبىرتىك شىنجياڭداعى ماقتا شارۋالارىنىڭ حيكايالارى

□ **انار بۇلت / شىنجياڭ گازەتىنىڭ ئتىلشىسى جاڭ رۇيلين**

"ماقتا ئبىزدىڭ وتباسىمىزداعى بىرنەشە ۇرپاق ادامدارىدى اسرادى. مەن كىشكەنتاي كەزىمدە ەگىس جۇمىسىمەن قاربالاس جۇرەتىن اتام مەن اكەمە ىلەسپ ماقتا اتىزىندا وينايتىنمىن، مەنىڭ قازىرگى تۇرمىسىم دا ماقتادان ايرىلا المايدى، الايدا كىرىسىم اكەلەرىمىزدىڭ تۇسىنە دە كىرمەيتىن دەڭگەيدە". 3 ـ ايدىڭ 28 ـ كۇنى تاڭ سارىدە، اتۇش قالاسى كاتتايايلاق اۋىلى قورعان قىستاعىنىڭ تۇرعىنى تالەت قاسىم جانە وتباسىنداعىلار وزدەرىنىڭ ماقتا اتىزىندا قاربالاس جۇمىس ىستەپ جاتتى.

20 جىلدىڭ الدىندا 12 مۇ جەرگە سۇيەندىرگەن تالەت وتباسى جىل سايىن 10 مىڭ يۇاننان ارتىق كىرىس كىرگىزەتىن، كەدەي دەپ ايتۇعا دا، باي دەپ ايتۇعا دا كەلمەيتىن. ەگىنشىلىكتىڭ سايابىر كەزىندە، تالەت جاقىن ماڭدا ۇساق ـ تۇيەك جۇمىس ىستەيتىن، كىرىسى ازىن ـ اۋلاق ارتقانىمەن، ورنىقتى ەمەس ەدى.

2004 ـ جىلى قىزىلشۇ وبلىسى بايچۇان ماقتا كاسىبى شەكتى سەرىكتەستىگى كاتتايايلاق اۋىلىنا كەلىپ ىرگە تەپتى، بۇل سەرىكتەستىكتىڭ جۇمىس باستاۋ ۋاقىتى ئدال ماقتا ەگەتىن ۋاقىتتىڭ الشاق بولعاندىقتان، ماقتا جىناپ بولعانانىن كەيىنگى جارتى جىلعا تاياۋ ۋاقىتتا وسى ارادا قىزمەت ىستەۋگە بولاتىن ەدى، ورنىقتى كىرىس كىرگىزۋ مۇمكىندىگى بار ـ تۇعىن. بۇدان حابار تاپقان سوڭ، تالەت دەر كەزىندە سەرىكتەستىككە كەلىپ جۇمىسقا قابىلدانىپ، ئشيت ايرۇ جۇمىسشىسىنا اينالادى، سەرىكتەستىكتە ماقتا ۇرىعىن ايرۇ، ئشيت ايرۇ، تايلاۋ سياقتى جۇمىستارمەن اينالسادى. قازىر تالەت ئالى دە ماقتا ەگۇ جانە ماقتانى العاشقى مانەرلەۋ جۇمىسىن ىستەيدى. ۇقساماىتىنى ول الدەقاشان ئوز كەزىندەگى جاس شاكىرتتەن سەرىكتەستىك سەحنىڭ بانجاڭنا اينالىپ، ايىنا 6000 يۇانعا جۇىق ايلىق الادى.

ادامدى قۇانشقا بولەيتىنى، وسى بىرنەشە جىلدا اتۇش قالاسى ئۇرتىس ورىستەتكەن اۋىل شارۋاشىلىعى تەحنيكاسىنا باۋلۋ مەن جەتەكشىلىك ەتۇدىڭ ارقاسىندا، ونىڭ وتباسى ەككەن ماقتانىڭ ساپاسى، ئونىم مولشەرى ۇزدىكسىز ارتىپ، كىرىسى بارعان ساين كوبەيدى.

"ۇكىمەت قامداعان تۇقمدى پايدالانىپ، علمي باعىپ ـ باپتاۋ ارقىلى ئبىر مۇ جەردىڭ ورتاشا ئونىم مولشەرى بۇرىنعىدان 50 دە 100 كيلوگرام ارتتى"، ـ دەدى تالەت، كوكتەمگى ەگىستەن كۇزگى جيىن ـ تەرىنگە دەيىن، ەگىنشىلىكتىڭ ئاربىر شەشۇشى مەزگىلىندە تەحنيكالىق ماماندار اتىز باسىنان تابىلىپ، ماقتا تۇقمىن ئبىر جايلى ەتۇ، ئوسۇ مەزگىلىندەگى دەرت ـ دەربەزدەن، زياندى جاندىكتەردەن ساقتانۇ جانە ونى جويۇ، سۇارۋ، تىڭايتقىش بەرۇدەن ماقتا تەرۇگە دەيىن، ئار رەتكى اۋىل شارۋاشىلىعى تەحنيكاسىنا باۋلۋ قىستاق تۇرعىندارىنىڭ كوڭىلىن ورنىقتىردى، تاعى ماقتا تەرۇ ماشىناسى، سۇلياۋ جارعاق جاتقىزۇ ماشىناسى سياقتى ماشىنالاردى كەڭ كولەمدە پايدالانۇ ماقتاشىلاردى الاڭسىزداندىرىپ، كۇش ۇنەمدەپ، ناقتى ارتقان كىرىس ماقتاشىلاردىڭ ماقتا ەگۇ سەنىمىن ئتىپتى دە ارتتىردى.

20 جىلدان بەرگى وزگەرىسكە قايىرىلا قاراعاندا، تالەت بىلاي دەدى: مەن شىننىدا دا جاقسى داۋىرگە كەز بولدىم، بەيقۇت ۇيگە كوشپ كىردىم، توڭازىتقىش ساتىپ الىپ، اۋا رەتتەگىش پايدالاندىم، تاعى شاعىن اۋتوكولگىم بار، راسىندا دا راقاتتى تۇرمىس كەشىرىپ، الاڭسىز قىزمەت ىستەۋدەمىن. قازىر ماقتا اتىزىندا قاربالاس جۇرەتىندەر سيرەپ، ئتۇرلى ەگىس ماشىنالارىنىڭ قاتارى كوبەيىپ، اۋىلداعى ماقتا ساپاسى، ئونىم مولشەرى جوعارىلادى. جوعارى تەحنيكادا كاسىپورىنعا ەنىپ، بۇرىن 50 ادام ىستەيتىن جۇمىستى قازىر 10 نەشە جۇرگىزۇشى ماشىنامەن وپ ـ وڭاي ئبىر جايلى ەتىپ، سەرىكتەستىكتىڭ ئونىم مولشەرى دە بۇرىنعىمەن سالىستىرعاندا الدەنەشە ەسە جوعارىلادى.

تالەت كۇلىمسىرەي بىلاي دەدى: "مەن ماقتانى جالعاستى جاقسى ەگىپ، جالعاستى جاقسى ئوندىرىس جۇمىسشىسى بولامىن. ماقتا وتباسىمىزدى باقتىنى تۇرمىسقا كەنەلتتى، مۇنداي تۇرمىستىڭ بايىاندى بولۋىن ئۇمىت ەتەمىن".

(باسى 1 ـ بەتتە)

"تالشقىنىڭ بىركەلكى بولماۋى رايونىمىزدىڭ ماقتا كاسىبى سالاسىنىڭ ولقىلىعى بولىپ كەلە جاتقان، وسى جىلداردا بۇكىل رايوندا ماقتا سورتى قۇرىلىمىنىڭ ۇزدىكسىز ساپالىلانا تۇسۇىنە بايلانىستى وسى ولقىلىق تەز تولقىتىرىلدى"، ـ دەدى شىنجياڭ اۋىل شارۋاشىلىعى علىم اكادەمياسى ەكونوميكالىق داقىلدار زەرتتەۋ ورنى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيى، اعا زەرتتەۋشى عالىپ ئارشي، ـ سوڭعى جىلدارى رايونىمىزدىڭ قاتىستى تاراۋلارى ماقتانى ماشىنامەن تەرۇ جۇمىسىن دامىتۇداعى "ماقتا سورتى" سىندى تەجەمدىك ماسەلەگە باعىتتاي وتىرىپ، ماقتا بايلىعىن زەرتتەۋدەن ماشىنامەن تەرىلەتىن ماقتا سورتىن جەتىلدىرۇدە علىم ـ تەحنيكادان قامال الۇدى بەلسەندى تۇردە ورىستەتۇگە دەيىن ماقتا سورتىن سۇرىپتاپ جەتىلدىرۇ قابىلەتىن بارىنشا جوعارىلاتتى. ۇكىمەتتىڭ جەتەكشىلىگى مەن قولداۋىنىڭ ارقاسىندا شىنجياڭنىڭ علمي زەرتتەۋ ورتاسى ۇزدىكسىز جاقسارىپ، دارىندىلار قوسىنى ۇزدىكسىز زورايىپ نەعايىپ، تۇقىم جەتىلدىرۇدەگى شەشۇشى تەحنيكالاردا تىڭ سەرپىلىستەر تۇدىرىپ، كەلەلى علىم ـ تەحنيكا تابىستارىن ۇزدىكسىز تۇردە كەڭ اۋقىمدى پايدالانىپ، ماقتا كاسىبى سالاسىنىڭ "كولەمدەنۇگە، شوعىرلانۇعا، ولشەمدەنۇگە، ماشىنالاسۇعا، زەردەلەنۇگە، ينفورماتسيالانۇعا" قاراي دامۇىن پارمەندى تۇردە ىلگەرىلەتتى.

2020 ـ جىلى شىنجياڭنىڭ ئوزى سۇرىپتاپ جەتىلدىرگەن ماشىنامەن تەرىلەتىن ماقتا جاڭا سورتىنىڭ مۇ باسىندىق ئتۇسىمى 690 كيلوگرامنان اسىپ، ساپاسى قوس 31 ولشەمگە جەتتى، ئشيت ايىرعاننان كەيىن دە ماقتا تالشعىنىڭ ۇزىندىعى مەن سەرپىمدىلىگىنە كەپىلدىك ەتىپ، ورتا، جوعارى دەڭگەيلى ئوندىرىس كاسىپورىندارىنىڭ ساپالى ماقتاعا بولعان تالابىن تولىق قامتاماسىز ەتتى. سونىمەن بىرگە ماقتا سورتى قۇرىلىمىنىڭ جانە ئوندىرىس ـ تيجارات جۇيەسىنىڭ ۇزدىكسىز ساپالىلانۇدىنا بايلانىستى، بۇكىل رايوندا 10 مىڭ مۇدان استام جەرگە ەگىلگەن ماقتا نەگىزگى سورتتارىنىڭ قامتۇ مولشەرى 75%كە جەتىپ، اۋەلگى ماقتا ساپاسىنىڭ بىردەيلىگى ونان ارى جوعارىلادى.

بۇگىندە شىنجياڭ ماقتاسى ەل ىشىندەگى ماقتا توقىماشىلىعى كاسىپ سالاسىنىڭ بايىاندى، اقاۋسىز دامۇىنىنىڭ ماڭىزدى شىكىزات قامتاماسىزدىعىنا اينالىپ وتىر. شىنجياڭنىڭ ماقتا توقىماشىلىق كاسىپورىندارى ەل ئشى ـ سىرتىنداعى وزىق جابدىقتار مەن اۋتوماتتى قۇرىلعىلاردان جابىپاي پايدالانا وتىرىپ قۇرعان زەردەلىلەنگەن ئوندىرىس سەحتارى ەل ىشىندەگى ماقتا توقىماشىلىق كاسىبى سالاسىنىڭ دامۇىنىنىڭ ەڭ جوعارى دەڭگەيىن ايگىلەدى، ەل ىشىندەگى ماقتا توقىماشىلىق كاسىبى سالاسىنىڭ كەم بولسا بولماىتىن تىرەكتى كۇشىنە اينالدى.

تىمدىلىگى جاقسى، وسى زامانعى تيجاراتتىڭ نەگىزگى بەرىك

شىنجياڭ ماقتاسىنىڭ ئونىمى مەن ساپاسىنىڭ وسۇىندە وسزامانداناعان اۋىل شارۋاشىلىعى ئوندىرىس ـ تيجارات جۇيەسى مەن ئوندىرىس تەحنيكاسى سۇيەنىش ەتىلدى، مۇنى بۇكىل رايوننىڭ ماقتا كاسىبىنىڭ ماشىنالاسقان دامۇىنىنىڭ ۇردىسىنەن انىق كورۇگە بولادى.

"13 ـ بەسجىلدىقتان" بەرى بۇكىل رايوندا ماقتانى ماشىنامەن تەرۇ اۋدانى جىلىنا ورتا ەسەپپەن ئبىر ميلليون مۇلىق جىلدامدىقپەن تەز ارتتى. 2020 ـ جىلى بۇكىل رايوندا ماقتانى ماشىنامەن ەگۇ، ماشىنامەن تۇقىم سەبۇ بۇىنىن بۇكىلدەي ماشىنالاندىرۇ نەگىزىنەن جۇزەگە اسىرىلدى، ماقتانى ماشىنامەن تەرۇ مولشەرى 75.5%كە جەتتى، ماقتا تەرۇ ماشىنالارىنىڭ جالپى سانى 5800دەن استى، ماقتا وندىرىسىندە كولەمدەنگەن ەگىمشىلىك سالىستىرماسى ارتقان، ەگىمشىلىك وزىندىك قۇنى تومەندەگەن، شوعىرلانۇ دەڭگەيى وسكەن دامۇ اۋقىمى جارىققا شقتى.

"سەلبەستىك كووپەراتيۋىمىز ماقتا ئوندىرىسىن تۇتاس بارىس بويىنشا باسقارۋدى جۇزەگە اسىردى". اۋات اۋدانى شىنحۇيچىڭ اۋىل شارۋاشىلىعى ماشىنالارىنا قىزمەت وتەۋ شارۋالار كاسىپتىك سەلبەستىك كووپەراتيۋىنىڭ القا باستىعى لەي يانگاڭ تانىستىرىپ بىلاي دەدى: ماقتانى سەلبەستىك كووپەراتيۋى كولەمدەندىرىپ، شوعىرلاندىرىپ، ولشەمدەندىرىپ وندىرگەننەن كەيىن، مۇ باسىندىق ئوندىرىستىڭ وزىندىك قۇنىن 380 يۇان تومەندەتپە، ئونىم مولشەرىن 120 كيلوگرام جوعارىلاتىپ، ماقتا ئوندىرىسىنىڭ مۇ باسىندىق كىرىسىن 1100 يۇاننان استامعا ارتتىرۋعا بولادى، تىمدىلىگىنىڭ جوعارىلاۋى كورنەكتى بولدى.

ماشىنالانۇدىڭ جالپىلاسۇى ماقتا ئوندىرىسىنىڭ ۇنيەۋەرسال تىمدىلىگىن جوعارىلاتتى، ال جەردى اينالمعا سالۋ مەن بىرىكتىرۇ ماشىنالاندىرۇدى جالپىلاستىرۇعا شارت ـ جاعداي ازىرلەدى. جۇرداعى جىلداردان بەرى اۋات اۋدانى جەردى تەگستەۋ، جوعارى ونىممەن سۇ ۇنەمدەۋ سياقتى جوعارى ولشەمدى اتىز ـ ارىق قۇرىلىسى قىزمەتىن بەلسەندىلىكپەن ىلگەرىلەتپە، ئبىر ميلليون مۇدان استام جەردى تەگستەپ، ماقتا ئوندىرىسىنىڭ ماشىنالانۇ ورەسىن جوعارىلاتپ قانا قويماي، شارۋالار كاسىپتىك سەلبەستىك كووپەراتيۋى قاتارلى اۋىل شارۋاشىلىعى جاڭا تيپتى شارۋاشىلىق تۇلعالارىنىڭ دامۇىنا دا شارت ـ جاعداي ازىرلەپ، ماقتا كاسىبى سالاسى دامۇىنىڭ نەگىزىن ىشكەرىلەي بەكەمدەدى.

"مەن سەلبەستىك كووپەراتيۋىندە اۋىل شارۋاشىلىق ماشىنالارىن جۇرگىزىپ، ايىنا 5000 يۇان توڭىرەگىندە تابىس تابامىن". اۋات اۋدانى تامتوعراق اۋىلى تامتوعراق قىستاعىنىڭ تۇرعىنى اسەنجان وسمان قۇانىشپەن بىلاي دەدى: سەلبەستىك كووپەراتيۋىنىڭ دامۇ كولەمى ۇزدىكسىز زورايىپ، اۋىل شارۋاشىلىق ماشىنالارىن جۇرگىزۇشىلەردىڭ قىزمەتى دە بارعان ساين قاربالاستادى. قازىر تراكتوردى دا، ماقتا تەرۇ ماشىنىسىن دا جۇرگىزە الاتىن ول ئار جىلى 3 ـ ايدان 12 ـ ايعا دەيىن قاربالاستاپ، ماقتانى ەگۇدىك، تەرۇدىك تۇتاس بارىسىنا ات سالسادى.

قازىر بۇكىل رايوندىق جوعارى ولشەمدى اتىز ـ ارىق قۇرىلىسىنىڭ (جوعارى ونىممەن سۇ ۇنەمدەۋدى قامتيدى) اۋدانى 6 ميلليون مۇدان اسىپ، بەيدوۋ جول نۇسقاۋ جۇيەسىمەن دالمە ـ ئدال ولشەممەن ەگۇ، ۇشقىش ايپاراتىمەن وسىمدىك جابىنىن قورعاۋ، وسىمدىكتىڭ ئوسۇىن زەردەلى باقىلاۋ ـ ولشەۋ سياقتى وسزامانداناعان اۋىل شارۋاشىلىق تەحنيكالارى جەردى شوعىرلاندىرىپ، كولەمدەندىرىپ تيجارات ەتۇ سەبەبىنەن كەڭىنەن قولدانىسقا ئتۇستى. تەگىس تە اشىق وسزامانداناعان ماقتا اتىزدارىندا ەڭكەيىپ ماقتا تەرەتىن جۇمىسشىلار ازايىپ، وسزامانداناعان ماقتا تەرۇ ماشىنالارى "باس كەيپكەرگە" اينالدى. جەردى ۇيلەسىمدى كولەمدە تيجارات ەتۇ ورەسىنىڭ جوعارىلاۋىنىڭ جانە شارۋالار كاسىپتىك سەلبەستىك كووپەراتيۋىنىڭ اقاۋسىز دامۇىنىنىڭ ارقاسىندا اسەنجان سياقتى ئبر توپ جاي شارۋا ماقتا كاسىپ سالاسىنىڭ تيپ وزگەرتپ، دارەجە جوعارىلاتۇ بارىسىنا قاتىناسىپ، كاسىپ سالاسىنىڭ دامۇى الا كەلگەن پايدادان يگىلىكتەنپ، كىرىستەرىن ارتتىرىپ، بايۇدى جۇزەگە اسىرۇمەن بىرگە، ماقتا كاسىبى سالاسىنىڭ ۇزدىكسىز اقاۋسىز دامۇ نەگىزىن دە بەكەمدەدى.

سەنىم ارتىپ، كاسىپ سالاسىنىڭ اقاۋسىزدانۇ الەۋەتى زورايدى

شىنجياڭ ماقتا وندىرىسىنە ۇيلەسىمدى جارالىتىلستىق بايلىق شارت ـ جاعدايىنا يە بولىپ قانا قويماي، ماقتا كاسىبى سالاسىنىڭ ۇزدىكسىز اقاۋسىز دامۇىنىنىڭ كاسىپ سالاسى نەگىزىنە دە يە.

"تۇقىم كاسىبىندە ئوز كۇشىنە سۇيەنىپ جالىڭالىق اشۇ رايونىمىز ماقتا ئوندىرىسى دامۇى سەنىمىنىڭ تيانالىعى". عالىپ بىلاي دەدى: جۇرداعى جىلداردان بەرى بۇكىل رايوننىڭ ماقتا تۇقمىن جەتىلدىرۇدە جاڭالىق اشۇ قابىلەتى ۇزدىكسىز جوعارىلاپ، ئبىر توپ ەرەكشە ساپالى ئوزىمىز جەتىلدىرگەن سورت ىركەس ـ تىركەس تەكسەرىپ تۇراقتاندىرۇدان ئوتتى جانە كەڭ كولەمدە جالپىلاستىرىلدى. قازىر ئوزىمىز جەتىلدىرگەن ماقتا سورتى بازاردا جەتەكشى ورىندى يەلەپ، بازاردا ئى ارا سالماعى 90%تەن استامعا جەتتى.

"ئوزىمىز جەتىلدىرگەن سورتتى تاڭداپ جەتىلدىرۇ مەن جالپىلاستىرۇدىڭ ماقتا كاسىپ سالاسىنىڭ جۇمساق كۇشىنىڭ ئبىر ئتۇرلى بەينەسى ەكەنى انىق". عالىپ تانىستىرىپ بىلاي دەدى: مولەكۇلانى تاڭبالاپ تۇقىم جەتىلدىرۇگە كومەكتەسۇ سياقتى تەحنيكالاردىڭ ماقتانىڭ تۇقمىن جەتىلدىرۇدە قولدانىلۇىنا ىلەسە، ماقتا سورتىن تاڭداپ جەتىلدىرۇدىڭ ونىمدىلگىن ىشكەرىلەي جوعارىلاتپ جانە تاڭداپ جەتىلدىرۇ پەريودىن قىسقارتپ، كاسىپ سالاسىنا قاجەتتى تاماشا سورت جەتىلدىرىپ شعىپ، كاسىپ تىزبەگىنىڭ تومەنگى بۇىننىڭ ماقتانىڭ ساپاسىنا دەگەن سۇرانىسىن اناعۇرلىم ويداعىداي قاناعاتتاندىرامىز.

جاقسىداعى ئبر مەزگىل ۋاقىتتا شايار بىنشىران زەردەلى اۋىل شارۋاشىلىق ماشىنالارى شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ بارلىق جەرىندە قىزۇ قاربالاستىق باستالدى، جۇمىسشىلار سەرىكتەستىكتىڭ جاڭادان زەرتتەپ اشقان 6A ـــ 4MZD تۇرپاتتى ئوزى ئجۇرىپ قاپتايتىن ماقتا تەرۇ ماشىناسىن ودىرۇدە، "شىنجياڭ جاساعان" بۇل قاپتاۋ، ماقتا تەرۇ ماشىناسى جىنالعان ماقتانى توتە قاپتاپ، جۇمىس بۇىننەن ازايتىپ، تەرۇ ونىمدىلگىن جوعارىلاتىپ، ماقتاشىلاردىڭ تاسىمال وزىندىك قۇنىن تومەندەتەدى.

"شەتەلدىڭ قاپتاۋ، ماقتا تەرۇ ماشىناسىن الۇدىڭ وزىندىك قۇنى جوعارى، ساتىپ العاننان كەيىن دە بازاردىڭ سۇرانىسىن قاناعاتتاندىرا المايدى، ئبز وسى ماسەلەنى شەشۇدى ئۇمت ەتتىك". وسى سەرىكتەستىكتىڭ ينجەنەرى لىۋ جۇنتيان بىلاي دەدى: سەرىكتەستىكتىڭ زەرتتەپ اشۇ ۇجەمى اسلگى قوراپتىق ماقتا تەرۇ ماشىناسىن زەرتتەپ اشۇ تاجىريبەسىنەن ۇلگى الىپ، 3 جىل قۇلشىنۇ ارقىلى 6A ـــ 4MZD تۇرپاتتى ئوزى ئجۇرىپ قاپتايتىن ماقتا تەرۇ ماشىناسىنىڭ ئارقايسى ئوندىرىس كورسەتكىشتەرىن تۇگەلدەي بەلگىلەنگەن ولشەمگە جەتكىزىپ، رەسمي تۇردە بازاردى بەتكە الپ وندىرىسكە سالدى.

"شىنجياڭنىڭ ماقتا كاسىپ سالاسى دامۇىنىڭ باسىمدىعى ئونىمى مول، ئتۇرى كوپ بولۇ جاعىندا ايگىلەنىپ قانا قويماي، اقاۋسىز كاسىپ سالاسى نەگىزى دە تيپ وزگەرىپ، دارەجە جوعارىلاتۇدى جۇزەگە اسىرۇ ارقىلى ەڭ ماڭىزدى، ئتىپتى، دۇنيە جۇزىلىك نقپالعا يە ماقتا بازاسىنا اينالىپ قانا قويماي، ئبرشاما بەرىك كاسىپ سالاسى دامۇ نەگىزىن دە قالىپتاستىرىپ، ماقتا كاسىپ سالاسى تەحنيكاسىنىڭ، جابدىعىنىڭ، دارىندىسىنىڭ بيىگىنە اينالدى.

"شىنجياڭنىڭ، سوندداي ـ اق توڭىرەكتەگى ەلدەرىدىڭ ماقتا ئونىمى دۇنيە جۇزىندەگى جالپى ماقتا ئونىمىنىڭ جارىمنا جۇىعىن ۇستايدى، سەلبەستىكتىڭ جانە بازاردىڭ كەلەشەگى زور". داي جۇنشىڭ بىلاي دەدى: سەلبەسپ تيجارات جۇرگىزۇ سياقتى ادىستەر ارقىلى شىنجياڭنىڭ ماقتا كاسىپ سالاسى جاعىندا جىناقتاعان تەحنيكا باسىمدىعىن اناعۇرلىم ئرى بازاردا جالپىلاستىرىپ، كەڭەيتىپ، ماقتا كاسىپ سالاسى